

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים תולדות רבנו הק'

פרק שביעי: רבינו בסאל"י מ"ב פירושים ל"בחוקות"

בערב שבת פרשת בחוקות, הגיע רבינו לשדה רחב ידיים שבמרכזו אילן מצל ויפה נוף. הוא אור את שארית כוחותיו כדי להגיע עדיו, לנוח בצלו ולהינפש קמעא. משהניח את גופו הלאה בסמוך לעץ, היו מחשבותיו משוטטות בעולמותיו וכהרגלו להקדיש זמן מידי ערב שבת לחידושים על הפרשה, הרגה גם כעת בפסוק הראשון של "בחוקות". באותה שעה זכה רבינו, והתחדשו לו ארבעים ושנים פירושים על הפסוק הראשון של הפרשה. הלא המה, מ"ב הפירושים לפסוק זה הכתובים עלי ספרו הקדוש "אור החיים".

מששבו אליו כוחותיו, ננער ממקומו להמשיך בדרכו. הוא צעד רגלית עד העיירה הקרובה, נכנס אל בית הכנסת המקומי והתיישב בירכתיו. איש לא העלה בדעתו, כמובן, מיהו הקדוש השוכן בתוכם, אחרי התפילה הוזמן, כנהוג בתפוצות ישראל מקדמת דנא, אל אחד מאנשי העיירה, כדי לסעוד על שולחנו את סעודת השבת.

ויהי המה יושבים וסועדים את סעודת ליל שבת, סעודתא דחקל תפוחין קדישין, פנה המארח אל רבינו וסיפר לו כי לפי מנהג המקום מתכנסים כולם בסוף הסעודה בבית הרב דמתא, שם שומעים הם מפיו דברי תורה, מזמרים בצוותא זמירות שבת, ומברכים ברכת המזון. הוא ביקש מרבינו להצטרף אליו. רבינו נענה ברצון, ויחדיו צעדו אל בית הרב שהיה קדוש עליון.

בהגיעם אל בית הרב כבר היה המקום מלא וגדוש בהמון רב של בני העיירה, שהתכנסו ובאו שמה ל"עונג שבת" ושוררו יחדיו. הרב היה נראה שקוע במחשבותיו, ראשו שעון לו בין אגרופיו, והוא משוטט ברעיוניו אי שם.

ופתאום ננער הרב משרעפיו, פתח את פיו, והס עמוק הושלך בקהל באחת. איש לא היה מוכן להפסיד מילה מדבריו, ויראת כבוד עצומה אפפה את הקהל כולו. "זה עתה נגלו לי", פתח הרב ואמר, "ארבעה עשר פירושים על הפסוק 'אם בחוקותי תלכו', סיפר, ומיד החל מרצה בפני הקהל את כל י"ד הפירושים מהחל ועד גמירא.

הקהל נאחז חיל ורעדה כאשר סיים הרב את דרשתו במשפט: "חידושים אלו נאמרו זה עתה בפמליא של מעלה, והם מפרי חידושינו של הצדיק הקדוש רבינו חיים בן עטר המתגורר אי שם!"

את הדממה ניתן היה לחתוך בסכין. רק איש אחד העז להפר את השקט. רבינו, שקם ממקומו בפינת הבית, וכמו ביקש למחות על תארי הכבוד, "תיקן" את הרב, והכריז: "חיים בן עטר", בלי "רבי" וכלי "הרב".

אנדרלמוסיה השתררה בקהל. מי הוא זה ואיזהו האלמוני המעז לכנות את הקדוש שדבריו נאמרים בפמליא של מעלה, בשמו הפרטי וללא כל תארי כבוד?! גם הרב הקפיד מאד כנגד האורח. רק תחנוניו של המארח לבל יפגעו באורחו שמרו על רבינו מחמת זעמה של הקהילה כולה.

המשך בשבוע הבא

פניני אור החיים

ותשחק ליום אחרון

וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וְיִרְשָׁתָהּ וְיִשְׁכַּבְתָּ בָּהּ: (דברים כו א)

מי שחי את העולם בצורה רוחנית, מבין שעיקר מאמץ האדם, רצונותיו ושמתו, ראויים להיות סביב החלק הרוחני.

כשמדברים על שמחה לרגל הכניסה לארץ המובטחת, מאירה לנגד עיני האור החיים הקדוש גם ביאת הארץ העליונה, אליה אדם מתכוון כל ימי חייו. ובלשונו הטובה: "והצטתי בפרשה זו, שרומזת גם כן ביאת הארץ העליונה".

"והיה" - לשון שמחה. מתי יש לשמוח, כי תבוא אל הארץ. אכן, אין ראוי לאדם לשמוח אלא כשיבוא לארץ העליונה.

כך היא המידה הראויה. וכי במה ישמח האדם, האם בדברי העולם שהם הבל ורעות רוח?

אך כשאדם מגיע למעלה, לארץ העליונה כלשונו של האור החיים, והוא מוכן ומצויד בתורה ובמצוות כראוי, זו סיבה לשמחה.

ותשחק ליום אחרון.

הכנה לקראת קבלת פני נמלך

וְלִקְחַת מְרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תֵּבִיא מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשִׂמַּת בְּשֵׂנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לִשְׁכַן שְׁמוֹ שָׁם: (דברים כו ב)

מובא בספר הזוהר הקדוש, שכל אשר יעשה האדם במצוות ומעשים טובים בעוה"ז, מתקבץ ומצטרף בידו עוד ועוד, עד "יום נסיעתו", היום בו נשלמים ימיו והוא נקרא להשיב את נפשו. ובהם, במצוות ובמעשים הטובים, יקבל את פני המלך, היוצר והבורא ברוך הוא.

על פי זה מבאר האור החיים הקדוש את הכתוב בפרשת הביכורים, המרמזים על ביאת הארץ העליונה.

"ולקחת מראשית כל פרי"

לא את כל מה שאסף יקח עמו, רק מראשית כל פרי, הדברים המובחרים, שהם מצותיו ומעשיו הטובים.

בבוא העת, בהגיע שעתו של אדם, אין מלווים אותו לבית עולמו לא כסף ולא זהב. באותו זמן לא יקח האדם עמו להקביל פני ה', אלא מהדברים המובחרים שעשה בעולם הזה.

תורה ומעשים טובים!

יצר סוכן בנו

וְעֵנִית וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אָבִי וְיִרְדַּ מִצְרִימָה וְיָגֵר שָׁם בְּמִתִּי מֵעַט וַיְהִי שָׁם לְגֹי גָדוֹל עֲצוּם וְרַב: וְיָרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרִים וְיַעֲנִנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה: וְנִצְעַק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת עֲנֵינוּ וְאֶת עֲמָלָנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ: (דברים כו ה-ז)

אפילו אדם שזכה להרבות תורה ומעשים טובים, עדיין אין זה מספיק אל מול מלך עליון, והרי אמרו חז"ל אם יבוא במשפט עם אברהם יצחק ויעקב, אינם יכולים לעמוד בפניו.

מבאר זאת האור החיים הקדוש בדרך רמז בפסוקים: **אֲרָמִי** - זה היצר הרע, הרמאי הגדול,

אוֹבֵד אָבִי - כבר את אדם הראשון הוא הכשיל וגרם מיתתו לו ולדורות אחריו,

וְיִרְדַּ מִצְרִימָה - היצר נכנס בגוף האדם המיצר לנפש בתאוותיו,

וְיָגֵר שָׁם - מתחילה הוא מגיע כגר, כאורח,

וְיִהִי שָׁם לְגֹי גָדוֹל עֲצוּם וְרַב - ומתחזק היצר בבלו של אדם ומתעצם,

וְיִרְעוּ אֶתְנוּ - היצר גורם לאדם להיות רע ולהרשיע.

וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה - היצר אינו מגיע אלינו אחר לזמן רב, אלא בכל יום ויום יצרו של אדם מתחדש בתחבולות להכשילו,

וְנִצְעַק אֶל ה' - כאן רמז שצריך האדם להתפלל בכל יום אל ה' שיצילונו מיצר הרע.

וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹלֵנוּ - אפילו שה' הוא שברא את יצר הרע כדי לבחון את האדם בעבודת בוראו, אף על פי כן כשצועקים אליו הוא שומע את קולנו, רואה את מאמצינו ודלות כוחנו מול היצר -

וַיִּצְיָאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם - זו ההצלה מיצר הרע. לולי היה ה' עוזר לנו, לא היינו מצליחים לעמוד מול היצר, אך בסיעתא דשמיא יכול נוכל.

מתיקות וערבות התורה

וְשִׂמַּחְתָּ בְּכָל הַטוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ אֶתָּה וְהָלֹוּ וְהָגֵר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ: (דברים כו יא)

"ושמחת בכל הטוב"

במה ישמח האדם? בכל הטוב!

ומה הטוב? מביא על כך האור החיים הקדוש את דברי חכמינו וזכרונם לברכה:

אין טוב אלא תורה.

המשך בעמוד ג'

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

מעלת וזכות 'ביקור חולים'

נאמר בפרשת השבוע (דברים כ"ז): **'אַתָּה ה' הָאֱמֶתָ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לָךְ לְאֱלֹקִים'**, וכאן ממשיך הפסוק ומפרט את המוטל על כל יהודי באשר הוא: **'וְלָלַכְתָּ בְּדַרְכֵּי וְלִשְׁמֹר חֻקֵּי וּמִצְוֹתַי וּמִשְׁפָּטַי וְלִשְׁמֹעַ בְּקוֹלִי'**.

מה כלול תחת הכותרת 'ללכת בדרכי'?

על כך משיב רבינו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א בדבריה מעוררים ומלהיבים, וזו לשונו: "ואומרו 'וללכת בדרכי', פירושו, הגם שלא צוה ה' ללכת בהם, אף על פי כן כשיכירו בהם שהם דרכי ה' - כל אשר הוא עשה יעשו כן בני ישראל, כגון ביקור חולים, קבורת מתים וכדומה, שמצינו לה' עושה אותם, ילכו גם הם בדרכיו".

יש תרי"ג מצוות, קלות וחמורות, עשה ולא תעשה. כך גם נצטוונו לשמוע בקול חכמים, והם שתקינו והוסיפו מדבריהם את כל הנכלל בקטגורית 'מצוות מדברי סופרים'. נוסף על כל אלה ישנם סייגים וגדרים להרחקה מהאיסור והדומה לו, תקנות חז"ל כפי שראו לנוכח.

על כל יהודי לשמור על קוצו של יו"ד ולהקפיד על קלה כבחמורה, אך זה פשוט ומוכן מאליו. אין צורך להדגיש זאת, משום שכבר קיבלנו על עצמנו בהר סיני 'נעשה ונשמע'.

אולם כאן מבהירה התורה הקדושה כי אין די בכך.

חובה בפני עצמה היא ההליכה בדרכי יתברך, הדביקות במידותיו והצורך לנהוג כפי שנהוג בורא העולם, מה הוא מבקר חולים - אף אתה עשה זאת, ומה הוא קובר מתים - נהוג כן אף אתה בעצמך. זו דרכו של הקב"ה, והיא אמורה להפוך לדרכך שלך.

תלמיד חכם מובהק ומורם מעם אשר נמנה על תלמידיו הקרובים ביותר של פוסק הדור מרן ר' משה פיינשטיין זצ"ל, לקה בלבו ל"ע ונאלץ לעבור הליך רפואי דחוף ומורכב, אשר רוב ככל הרופאים באזור מגוריו לא ידעו כלל כיצד לגשת אליו.

היה רופא בודד שכבר ביצע הליך מעין זה בעבר, אולם כלל לא היה מקום להשוות אותו לרופאים הבכירים ביותר, אלה שקבעו את מושבם בעיר מרוחקת בה היה מרכז רפואי גדול אליו נהרו חולים מכל קצווי תבל, שם, ידעו הרופאים להמליץ - יש לרופאים מספיק ידע וניסיון כדי להעלות ארוכה למחלתו.

ידע התלמיד חכם כי עם מחלת לב לא מתעסקים ולא מקלים חכם רב, ראש, והרי בחירת מנתח לב אינה דבר של מה בכך. כיהודי ירא שמים מרבים הדבק ברבו ללא שיוך, ידע גם ידע כי החלטה מעין זו אין באפשרותו לקבל בעצמו, לכך יש להידרש לחכם, ומי לו חכם וצדיק כרבו ר' משה פיינשטיין.

פנה אפוא לר' משה פיינשטיין, וגדול הדור שלח אותו לברר - כמה ניתוחים הספיק הרופא המקומי לבצע עד כה, בירור קצר העלה כי הרופא הספיק לנתח עשרים ושמונה אנשים בסך הכל, בעוד מנתחי הלב שבמרכז הרפואי הגדול צברו ניסיון של מאות חולים.

למרות זאת, הפתיע ר' משה בתשובתו הנחרצת. 'עשרים ושמונה ניתוחים זה לא מעט', ציין בפסקנות, 'גש למנתח המקומי, והשי"ת ישלח לך רפואה שלימה במהרה'.

לתהיית התלמיד השיב ר' משה: 'הלא בעיר הרחוקה בה קיים המרכז הרפואי הנכבד, אין לך כל מכרים וידידים. הוי אומר - תיאלץ לשהות בתקופת ההחלמה מהניתוח במקום זר ומנוכר, ללא שאי-מי יבקר אותך, וכיצד תוכל אפוא להחלים כך?'.

'זאת ועוד', הוסיף ר' משה, 'הלא אם תעבור את תקופת ההחלמה בעיר מגוריך, תוכל לזכות את מכריך וידידיך במצות ביקור חולים אשר שכרה רב לאין ערוך!'

הלא, באמונת חכמים שלימה, עשה כהוראת רבו והועיד פעמיו אל בית החולים המקומי, שם נותח בהצלחה יתירה, אך להוותו התברר לו כי עליו לשהות תקופה ממושכת ביותר של לא פחות משלושה עשר שבועות! (בהחלמה בבית החולים).

'בתקופה זו הופיעו ובאו חברים ומכרים, שימחו אותי במיני מגדנות ומעדנים ועודדוני בדיבורים מחזקים' שיתף לימים אותו תלמיד חכם, 'או אז ראיתי עד כמה צדקה דעת תורה ועד היכן היו עיניו הטהורות של ר' משה צופיות!'

'את המרא דאתרא מכבדים בסידור-קידושין, בסנדקאות וכדומה' הציג הגה"ק ר' מאיר מאירס זצ"ל, רבה של קוברין, תמיהה מפתיעה בפני קהל עדתו ושומועי לקחו, 'אולם לא מצאנו שיכבדו את רב העיר בכיבודים שיש בהם ממש, אתמהא!'

גבות הורמו בתהייה לנוכח דבריו, והציבור התקשה לרדת לסוף דעתו. במה דברים אמורים, ולאילו כיבודים כוונת הרב, אותם מונעים ממנו אנשי העיר?

באותה נימה שלווה המשיך הרב, וביאר בפשטות מדהימה: 'מימי לא קראו לי להחליף מצעים לאדם זקן, לשטוף את חדרו של חולה. האם אין אלו כיבודים חשובים לאין שיעור יתר על הכיבודים האחרים?'

הוסיף ר' מאיר וציטט את דברי הגמרא (נדרים מ:): "מעשה בתלמיד אחד מתלמידי רבי עקיבא שחלה, לא נכנסו חכמים לבקרו ונכנס רבי עקיבא לבקרו, ובשביל שכיבדו וריבצו לפניו, חיה. אמר ליה, רבי, החייתני. יצא רבי עקיבא ודרש: כל מי שאין מבקר חולים כאילו שפך דמים".

נשווה בנפשנו.

רבי עקיבא הגדול אשר אורו זרח מקצה העולם ועד קצהו, אותו רבי עקיבא אשר עשרים וארבע אלף תלמידים היו לו ואשר רק בזכותו ובזכות העובדה שהריבץ תורה לגדולי הדור הבא - מנע מהעולם להיות שמם מתורה. אותו רבי עקיבא - מטאטא חדר של חולה? נוטל סחבה ומגב ומזלף מים על הרצפה המטונפת?!

אלא מה, חידר ר' מאיר מאירם את המסר - רבי עקיבא ידע שאין כבוד גדול מכך! 'מה הוא יתברך מבקר חולים - אף אתה בקר חולים!'

בשמחה ובטוב לבב

בפרשת השבוע, נאמר (דברים כח מז): **'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל, ומבאר הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר זיע"א בספר 'חשבה לטובה': 'תחת', הכוונה היא לאותה סיבה שבגללה לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה, כדרך שאומרים: מאחורי מעשה פלוני ישנה סיבה פלונית, היא אשר בגללה תיענש, אף אם בעד עצם הדבר שלא עבדת את ה' אלהיך בשמחה עדיין אינך ראוי כל כך לעונש, אולם ראוי אתה לעונש בעד המעשה אשר עשית לפני כן ואשר גרם לכך שתניטל ממך השמחה לעבודת השי"ת'.**

ומעשה בכפרי אחד שהיה לו בן שלא רצה בשום אופן ללמוד תורה, ואמנם לא ידע צורת אות אחת. פעם נסע הכפרי העירה והביא משם מלמד והבטיח לו שכר הגון על מנת שילמד את בנו צורת אות. טרח המלמד ועמל קשות זמן מרובה עד שלמד לבן הכפרי את האלף בית עם הנקודות. לימים בא האב לבחון את בנו לראות אם אמנם יודע הוא את התורה שלמד. הראה לו המלמד על האותיות והנער השיב כהלכה: אלף, בית, גימל. ושאל: מה מתחת לאלף, מתחת לבית, והנער השיב כהוגן. עד שהגיעו לאות הא. שאל המלמד את הנער: 'מה מתחת להא'. שתק הנער ולא ענה מאומה. לא הועילו בקשותיהם של המלמד ושל האב והנער התעקש ולא פצה את פיו.

חרה אפו של האב על הבן העיקש. נטל מקל בידו ועמד להלקותו מלקות הגונות. כיון שראה הבן כך נענה ואמר: אבא, אם אתה אומר להלקותני אהיה מוכרח איפוא לגלות את הדבר: מתחת ל'היי' (-שחת באידיש), טמון העגל הגנוב. נתברר שהאב גנב עגל והטמינו מתחת לערימת השחת וציווה על כל בני הבית לבל יגלו לאיש את הדבר. לפיכך התעקש הבן ולא רצה לגלות מה נמצא מתחת להא אשר בסידור.

סיים הרה"ק מאלכסנדר זיע"א ואמר: אם אינך יכול לעבוד את ה' בשמחה ברור שמשוהו גרם לכך, סימן הוא שאיזו גניבה מסתתרת מתחת לזה.

הישיש ר' יהודא לייב דייטש ז"ל מסטרופוקוב, דבק מאז בואו לירושלים בהרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב זיע"א והתקשר אליו בכל נפשו. במוצאי שבת לאחר פטירתו, והיה זה כשבועיים לפני הסתלקותו של הרה"ק מלעלוב, בסעודת מלווה מלכה פתח הרה"ק ואמר: שנים מחסידי לובלין יצאו לדרכם לבוא אל הרבי מלובלין זיע"א לימים הנוראים. בהיותם בדרך ולא היתה להם אפילו פרוטה לפרוטה, נדברו ביניהם שהאחד יציג עצמו כאדמו"ר והשני כמשמשו, ובאופן זה ישיגו להם כסף להחיות את נפשם ולהמשיך את דרכם.

והנה שמעו שבאיזה מקום נמצא נגיד אחד חשוך בנים, שכבר סבב על פתחי הצדיקים להפקד בוש"ק, אך ישועתו בוששה מלבוא. נכנס אליו זה שהציג עצמו כמשמש ואמר לו, הנה הגיע לכאן אדמו"ר גדול החפץ להתאכסן אצלך, ומברכות פיו תוכל להתברך ולהושיע. התקצף הנגיד ההוא ואמר: כבר הכרתי את כל

ובאן מוסיף האור החיים הקדוש את מאמרו המפורסם, המשתתף באהבת התורה:

שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלוא עולם כסף וזהב למאומה.

כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם!

הכל חייבים בתלמוד תורה

את ה' האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצוותיו ומשפטי וְלִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ: (דברים כו)

אדם שיודע את כל המצוות ומקיים אותם, האם ישנו במצוות תלמוד תורה?

כתוב בפסוק: **את ה' האמרת היום להיות לך לאלהים, וללכת בדרכיו, ולשמור חוקיו, ומצוותיו, ומשפטי, ולשמוע בקולו.**

יש כאן הגדרות שונות, ומבארם האור החיים הקדוש אחת לאחת:

ללכת בדרכיו – הם דברים שאינם כתובים בפירוש, ובכל זאת כשיכיר האדם שהם דרכי ה', עליו להלך בהם. כגון ביקור חולים וקבורת מתים, שמצאנו בחז"ל שה' עושה אותם.

חוקיו – הם מצוות שאינן יודעים את טעמם.

מצוותיו – הם מצוות שגם השכל מסכים אליהם.

משפטי – הם דינים שבין איש לרעהו.

ולשמוע בקולו – זה תלמוד תורה.

ומדוע מצוות תלמוד תורה מוזכרת באחרונה?

כך שואל האור החיים הקדוש, ומשיב: להורות שגם מי שזכה לדעת את כל הדברים האמורים ולקיימם, גם הוא חייב בתלמוד תורה.

אדם כזה יכול היה לומר, מה לי לתלמוד תורה, הרי אני כבר יודע ומקיים וכו'. בא הפסוק ומלמד, אתה הולך בדרכי ה', שומר חוקיו ומצוותיו ומשפטי, ועם זאת עליך **לשמוע בקולו** – שהוא לימוד התורה.

כי מצוות תלמוד תורה היא מצווה בפני עצמה, שאין זמן ליפרט ממנה עד יום מותו.

זאת התורה אדם כי ימות באוהל.

לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי

וְעָנֵנוּ הַלּוֹיִם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם: (דברים כו)

טרם כניסתם לארץ, נצטוו בני ישראל לעמוד בהר גריזים ובהר עיבל, **וְעָנֵנוּ הַלּוֹיִים וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם**, רשימה של עונות אשר ארור מי שיעשה אותם.

מדוע מכל העבירות נבחר דווקא עונות אלו לומר עליהם את ה'ארור'?

על כך אומר האור החיים הקדוש: 'ואולי לא אמר כאן אלא העבירות הטמונים והנסתרים'.

עונות שעתידיים להתגלות, על כך יש ערבות הדדית, ערבים כל ישראל זה בזה.

אבל עונות שבסתר, דברים שאדם יכול לחשוב מי רואה, מי יודע, על כך יש 'ארור'!

ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וגו' ושם בסתר: אדם משיג גבול של חבירו באופן שאינו ניכר: משנה עיוור בדרך ואף אחד לא יודע מזה; וכך שאר הדברים המנויים כאן, דברים שיכול האדם לומר אף אחד לא רואה ולא יודע.

אל תחשוב שאם לא יודעים אין בכך כלום.

ה' יודע מחשבות אדם.

לביתו לקום לתחיה. בת שחוק עלתה על פני הרבי ר' ברוך והמגיפה נעצרה (ים החכמה עמ' תקעז, בוצינא דנהורא החדש).

על הפסוק הפותח את פרשת השבוע (דברים כו א): **וְהָיָה כִּי תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וְיִרְשָׁתָהּ וְיִשְׁבַּתְּ בָּהּ**, כותב רבינו **ה'אור החיים' הקדוש** זע"א: אמר 'והיה' לשון שמחה... והצצתי בפרשה זו שרומזת גם כן ביאת ארץ העליונה, ואמר 'והיה כי תבא', שאין ראוי לאדם לשמוח אלא כשיבא לארץ העליונה, על דרך אומרו (משלי לא כה) 'ותשחק ליום אחרון', כי שמחת עולם הזה אינה אלא הבל ורעות רוח.

והנה בספר **סגולת משה** הביא: ראיתי בכתבי מרן הרב הצדיק הקדוש **הריב"ש מרוזין** זצוקל"ה, פרשת תבוא, וזה לשונו: אע"פ שה'אור החיים' אמר שאין ראוי לאדם לשמוח אלא כשיבוא לארץ העליונה, אני אומר להיפך, שעיקר השמחה היא בהטיב דרכו בעולם הזה, כי אין זה שכל לנהיין לו שבילי דרקיע כשבילי דנהרדעי, רק העיקר להנהיר שבילי דנהרדעי כשבילין דרקיע.

הרה"ק מרוזין זע"א לשיטתו, שכן כך הוא ביאר את דברי הכתוב (דברים ח ט): 'והיה אם שכוח תשכח את ה' אלהיך, והלא 'והיה' הוא לשון שמחה, ומה פשר השמחה שיש בשכחה ועל כך פירש הרה"ק מרוזין, דאדורבה כוונת הכתוב היא שכאשר יפול האדם במרה שחורה ולא יאחז במידת השמחה, והוא אומרו 'והיה אם שכוח', היינו שישכח את מידת השמחה, מזה לבד יכול לבוא חי"ו לידי 'תשכח את ה' אלהיך'. כי הבורא יתברך 'עוז וחדוה במקומו', וכאשר האדם בא לידי מרה שחורה, אזי הוא מתנתק מדביקות הבורא יתברך.

ואולם פשוט הדבר שגם רבינו ה'אור החיים' הקדוש לא היתה כוונתו לשלול שמחה של מצוה, ובודאי כאשר שמחים בני ישראל בקיום המצוות ובאהבת בוראנו יתברך אין זה הבל ורעות רוח, כי אם שמחה אמיתית ושלמה באהבת ה', בה אנו מכירים ומגלים לכל אושרנו וטוב חלקנו שזכינו להיות בני מלכים ולעבדו יתברך. ולא בא רבינו קודש הקדשים להוציא ממחננו אלא את 'שמחת עולם הזה' כדבריו, שהוא שמחה של ענייני עולם הזה. וכפי שמפורשים הדברים במסכת שבת (ל:), ע"ש.

וכן מביא רבינו ה'אור החיים' הקדוש זע"א להדיא בפרשת עקב (דברים יא יג): 'והיה אם שמוע' וגו', פירוש 'והיה' לשון שמחה, ותנאי הוא הדבר אם תהיה שמחה של מצוה, והוא אומרו 'אם שמוע תשמעו' וגו', כאמרם ז"ל שלא שבח שלמה אלא שמחה של מצוה, אבל שאר שמחות עליהם אמר 'ולשמחה מה זה עושה'.

כך גם בפרשת וזאת הברכה (שם לג יח) כתב רבינו ה'אור החיים' הקדוש זע"א: 'שמח זבולון בצאתך' וגו', הגם שבענייני עולם הזה בכללות אין לשמוח בהם, דכתיב 'ולשמחה מה זה עושה', אמר הנביא זבולון ישנו בשמחה, הגם ביציאתו - שהוא יוצא מבית המדרש לסחורה, עם כל זה 'שמח זבולון'. והטעם שיש לו לשמוח אע"פ שהוא יוצא לסחורה, לפי שהוא עושה זאת כדי שיתקיים יששכר באהלו, כאומרו 'ויששכר באהליך', כי רק על ידי שיפרנס את יששכר יהיה קיום לשבתו באהלה של תורה לעסוק בה'.

(מאצורתי ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

האדמו"ר"ם הללו שרק נוטלים ממון ואינם פועלים מאומה ואינני רוצה לדעת עוד לא מהם ולא מהמון, השיבו המשמש: רבי כזה עוד לא הכרת, הוא כותב קמיעות, והקמיעות פועלות לבטח.

הנגיד שמע דבר חדש שלא הכיר, וכך פעל עליו המשמש, והוא נאות להכניס אותו ואת ידידו שהציג עצמו כאדמו"ר לביתו, הוא האכילם והשקם, ואכן האדמו"ר כתב לו קמיע צרור וחתום והבטיח לו ישועה קרובה. לאחר מנוחה ושהות של מספר ימים עזבו את ביתו והמשיכו בדרכם לובלינה.

בשנה הבאה, כשנסעו שוב אל הרבי מלובלין ז"ל לימים הנוראים, חששו לעבור דרך אותו ישוב, פן יכירם אותו הנגיד ויכלה בהם את זעמו על שהתלו בו. והנה בהיכנסם אל הרבי מלובלין ראו את הנגיד ההוא בבית ה'חווה', ומה מאד הופתעו לשמוע כי הוא בא אל הרבי לכבודו בסנדקאות לבן אשר נולד לו. אז נתחזק רוחם והם נגשו אליו ממחותנים במסמחה זו.

הרבי הקדוש מלובלין שחזה ברוח קדשו את אשר עשו, פתח ואמר: הידעתם מה היה לאיש הזה? מחיצה של ברזל היתה חוצצת בעדו, וכל התפילות שהיו הצדיקים מתפללים בעדו להפקד בזש"ק נפגשו במחיצה זו ולא יכלו לעבור בה. ואתם מבלי שידעתם כתבתם לו קמיע שהכילה ארבע אותיות: **מ. ק. מ. ד.** ראשי תיבות: **'מטרה קוראווה מילקא דיא' בלע"ז, כלומר: גם פרה זקנה נותנת חלב! דבר זה עורר צחוק גדול בשמים עד שנעשה בקע וסדק באותה המחיצה, וכך יכלו לעבור התפילות של הצדיקים שהיו צבורות מכל השנים ועד מהרה נושע ונפקד בזש"ק.**

והנה, המשך הרה"ק מלעלוב, ר' יהודא לייב כשעלה למעלה, שאלוה שם: חסידו של מי הוא? והוא השיב, כי הוא חסיד שלי. נהיה שם צחוק גדול: הגם דוד בנביאים? וכי הוא רבי. וכך התחמק ר' יהודא לייב ונכנס ביתיים.

כשגמר הרבי מלעלוב את דבריו, ובראותו את רושם הדברים שהותיר על הנוכחים, אמר להביא מים אחרונים ולברך. ויהי לפלא כי אח"כ נודע שאכן רגעים אחדים לפני פטירתו ביקש הר"ר יהודא לייב ז"ל מבניו להזכירו אחר כך לפני הרה"ק מלעלוב (ליקוטי דברי דוד' עמוד עב).

המשמש בקודש אצל הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבא זע"א היה **רבי הערשל מאוסטרופולי** זצ"ל, שמלבד גדלותו ושגב מדרגותיו, גם נודע כאינש בדיחא. צדיקים אמרו עליו, שמשמים הורידוהו לעלמא הדין למען ישמח את הרה"ק הרבי ר' ברוך, ויפיג מעט את היראה עילאה שחפפה עליו תמיד. הרבי ר' ברוך אכן אמר פעם לרבי הערשל, אפילו מהמלאך 'דומה' תיפטר על ידי שתגיד לו גלייך ווערטיל [-בדיחה] (סיפורי מרן הרמ"ח עמ' קעז א ד, בוצינא דנהורא החדש).

מסופר, כי פעם היתה מגיפה רח"ל בעיר מעזיבא, והבינו החסידים שהרבי ר' ברוך זע"א שרוי בשברון לב מהגזירה, ואינו יכול להיות בשמחה בכדי שיתחזק כוחו לבטל הגזירה. שלחו את רבי הערשל מאוסטרופולי לשמחו, ונכנס לרבי ובשר בשמחה שכבר נפסקה המגיפה ואפשר כבר לשמוח. שאלו הרבי והלא אני רואה מחלון הבית 'לויה', ואיך אפשר לשמוח. ענה לו רבי הערשל שלויה זו היא שסוחרים נפטר מבית העלמין חזרה

מתיבתא אור החיים

בסנהדרין, על פי מה דאיתא בזה"ק (ח"א סא:):
'ויקרא ה' צבאות ביום ההוא' וגו' (ישעיה כב יב),
היינו בזמנא דאתחריב בי מקדשא, אבל בזמנא אחרא
לית חדוה קמי קודשא בריך הוא זמנא דאתאבדו
חייבי עלמא ואינן דארגיו קמיה, דא הוא דכתיב
'ובאבדו רשעים רנה' [היינו רק בזמן שנחרב ביהמ"ק,
קרא לבכי ולמספד, אבל בזמן אחר, אין שמחה לפני
הקב"ה כבזמן שרשעי עולם והמכעיסים אותו נאבדים
מהעולם, וז"ש 'ובאבדו רשעים רנה', וכן בכל דרא
ודרא דעביד דינא בחייבי עלמא, חדוה ותושבחה קמי
קודשא בריך הוא [וכן בכל דור ודור, בעת שעושה דין
ברשעי עולם שמחה ורנה לפני הקב"ה], ואי תימא הא
תנינן דלית חדוה קמי קודשא בריך הוא כד איהו עביד
דינא בחייביא [ואם תאמר, הרי למדנו שאין שמחה
לפני הקב"ה כשהוא עושה דין ברשעים], אלא תא
חזי בשעתא דאתעביד דינא בחייביא חזון ותושבחה
קמיה על דאתאבדו מעלמא, והני מלי כד מטא ההוא
זמנא דאוריך לון ולא תאבן לגביה מחובייהו, אבל אי
אתעביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו דלא אשתלים
חובייהו כמה דאת אמר (בראשית טו טז) 'כי לא שלם
עון האמורי עד הנה' לית חדוה קמיה ובאיש
קמיה על דאתאבדו וכו', אבל כד אשתלים זמנא
דאוריך לון ולא תבו, כדן חדוה ותושבחה קמיה על
דאתאבדו מעלמא [אלא בוא וראה, בשעה שנעשה
דין ברשעים, שמחה ורנה לפניו על שנאבדו מהעולם,
במה דברים אמורים כשהגיע הזמן שהמתין להם
שיעשו תשובה ולא שבו אליו מחטאם, אבל אם נעשה
בהם הדין מטרם שהגיע זמנם, ועוד לא נשלם עונם,
כמו שאתה אומר 'כי לא שלם עון האמורי עד הנה',
דהיינו שעוד אפשר שיעשו תשובה, אז אין שמחה
לפניו, ורע לפניו על שנאבדו וכו', אבל כשנשלם
הזמן שהמתין להם ולא שבו בתשובה, אז שמחה ורנה
לפניו על שנאבדו מהעולם]. ע"כ. והנה רבינו פירש
לעיל שכל הכתוב נאמר כאן על דרך 'ואם באלה לא
תוסרו לי, שגם לאחר שיבואו עליהם כל הקללות
האמורות לא יחזרו בתשובה, ודוקא באופן זה נאמר
כאן שישמח ה' להאבד אותם, וכדברי הזה"ק הנ"ל.

שמע מינה. והוא כדברי התרגום יונתן שמביא רבינו
בסמוך.

והנה רבינו לא פירש כמסקנת הגמרא שם, אלא
כפשוטו של מקרא, וכדבריו שאין פשט הכתוב נעקר
ממקומו, שה' ישמח בעצמו. אמנם מדבריו משמע
עוד שהוא הבין כן גם בדרשת רז"ל, שהרי כתב 'וכן
דרשו ז"ל וכו' שהיה באבדו אחאב בן עמרי רינה לפני
ה'". ואולי סובר רבינו שרבי אחא בן חנינא שדרש
פסוק זה, הרי הוא חולק עם רבי יונתן ורבי יוסי בר
חנינא, ולדעתו חדי אף הקב"ה עצמו במפלתן של
רשעים, והש"ס אינו מתרץ אלא לדעת החולקים עליו.
ובאמת מצינו במקומות אחרים בחז"ל כדברי רבינו,
ראה תוספתא סנהדרין (פ"ד ה"ב): 'כשם ששמחה
לפני המקום בקיומן של צדיקים, כך שמחה לפני
המקום באבדם של רשעים, שנאמר 'באבדו רשעים
רנה', ובספרי במדבר (פיסקא קי): 'ואני ברצון, 'הנה'
בשמחה, דברי רבי ישמעאל, אמרו לו תלמידיו רבינו
לפי שהוא אומר (בראשית ו יז) 'ואני הנני מביא את
המבול מים על הארץ', שומע אני שיש שמחה לפני
המקום, אמר להם יש שמחה לפני המקום כשיאבדו
מכעיסיו מן העולם, וכן הוא אומר 'בטוב צדיקים
תעלוץ קריה ובאבדו רשעים רנה'.
ואפשר שיש ליישב דברי רבינו עם דברי הגמרא

כתב רבינו (דברים כח מז): או אפשר שפסוק זה בא
לומר על דרך אומרו (ויקרא כו כג) 'ואם באלה לא
תוסרו לי' פירוש שאם אחר כל האמור לא ישמור
לעשות וגו' ליראה ה' הנכבד והנורא, שאחר שהביא
עליו כל הקללות יהיה בעיניו נורא מאוד כי ראה
אשר יסרו, ודקדק לומר תשמור לעשות כנגד מצות
לא תעשה ומצות עשה, והודיע שיפליא ה' עוד בו
מכות גדולות וכל האמור בענין, וגמר אומר ונשארם
במתי מעט וגו' תחת אשר וגו' כי לא שמעת בקול
ה' אלהיך זה כנגד מה שלא עשה תשובה על ביטול
תלמוד תורה, והיה כאשר שש וגו' לבל יאמר אדם
אחר שידענו כי ה' אלהינו מדותיו כלן מדות החסד
והרחמים מדותיו ימנעוהו מהאריך עוד בצרות וירף
ידו, לזה הודיע כי שמחה היא לו כאשר שש וגו' וכפי
זה אין הטבע קץ מהשמחות, וכיוצא בזה אמר הכתוב
(משלי יא י) 'באבדו רשעים רנה', וכן דרשו רבותינו ז"ל
(סנהדרין לט:): בפסוק (מא כג) ותעבור הרינה שהיה
באבדו אחאב בן עמרי רינה לפני ה', ויונתן תרגם
ישיש ה' יחדי מימרא דה' עליכון עממין נוכראין וכו'
ודקדק ישיש פועל יוצא לאחרים, אף על פי כן פשט
הכתוב אינה נעקרת ממקומה וכמו שתרגם אונקלוס,
אלא שיונתן בן עוזיאל דרש הכתוב.

והנה מה שכתב רבינו שכן דרשו ז"ל הכוונה לאומרים
ז"ל בסנהדרין: 'ועבור הרנה במחנה', אמר רבי
אחא בר חנינא 'באבדו רשעים רנה', באבדו אחאב
בן עמרי רנה. ושם איתא עוד: ומי חדי קודשא בריך
הוא במפלתן של רשעים, הכתיב (דברי הימים ב' כ
כא) 'בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם
חסדו', ואמר רבי יונתן מפני מה לא נאמר בהודאה זו
'כי טוב', לפי שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן
של רשעים, דאמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי
יונתן מאי דכתיב (שמות יד כ) 'ולא קרב זה אל זה
כל הלילה', באותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר
שירה לפני הקדוש ברוך הוא, אמר להן הקדוש ברוך
הוא מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני.
אמר רבי יוסי בר חנינא הוא אינו שש אבל אחרים
משיש. דיקא נמי דכתיב 'ישיש', ולא כתיב 'ישוש',

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו

למייל המערכת m028039999@gmail.com

או לפקס 02-5385689

או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

קבלתי על עצמי ללמוד את עלון 'זכירת בחיים' ונושעתי

מכתב מרגש הגיע בשבוע האחרון למערכת, שכותרתו כדלהלן: "ישועה בזכות לימוד העלון"

ונצטטנו ככתבו וכלשונו:

אולי לא נהוג שנשים שולחות ישועות ולומדות אור החיים, אך הייתה לי בעיה שהפריעה לי מאד בחיים. פעם בכמה זמן (בעקבות טריגר כלשהוא) הייתי מרגישה תחושת מחנק ממש כמו תסמינים של התקף חרדה, כמובן שנבהלתי מאד והדבר הפריע לי בחיי היומיום השוטפים. קבלתי על עצמי בלי נדר לקרוא כל שבת את העלון עם דברי תורה מרבנו הקדוש ממש מצד לצד, וב"ה באורח פלא ממש כל התחושות נעלמו לגמרי.

אמנם לא תמיד אני מבינה היטב את הכתוב אבל משתדלת מאד להבין ומנסה גם לענות לעצמי על החידה כדי לראות שאכן הבנתי.

זכות האור החיים הקדוש תגן על כולנו בעז"ה.

מחוברים לחיים

לשמיעת שיעורים ודרשות

חייגו: 03-617-1077

